

УДК 379.841

В. М. ІСАЄНКО
К. О. БАБІКОВА

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ В АГРОТУРИЗМІ

В статті висвітлено сутність агротуристичної діяльності як складової збалансованого розвитку сільських регіонів. Запропоновано ряд управлінських заходів на шляху забезпечення якості продукції та послуг в агротуризмі.

The article highlights the essence of agritourism activities as part of sustainable development of rural regions. A number of management measures towards ensuring the quality of products and services in agritourism.

Ключові слова: туризм, агротуризм, якість продукції, якість послуг.

Вже не викликає сумніву факт того, що з кожним роком зростає відсоток людей, які прагнуть до відпочинку поза межами звичного (не рідко – урбанізованого) середовища. Це в свою чергу зумовило поступову зміну уподобань й інтересів туристів, а також появу відносно нових їх видів. Одним із яких є агротуризм.

Ряд вітчизняних й зарубіжних науковців, таких як В. Васильєв, П. Горішевський, В. Головацька, Ю. Губені, Ю. Зінько, Г. Іваницька, Н. Кудла, М. Мальська, Н. Липчук, В. Цибух, О. Колодрубська, М. Рутинський, Триліс В., М. Костриця, Я. Маєвський, Л. Пшезборська, М. Снайдер тощо, досить широко висвітлюють перспективи та значення розвитку туристичної діяльності в межах сільських територій. Проте, на жаль, єдиного підходу щодо сутності самого поняття «агротуризм» досі не має. Проблемним залишається питання нормативно-правового регулювання відносин в сфері

©Ісаєнко В.М. - д.б.н., професор Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації НПУ імені М.П. Драгоманова;

©Бабікова К.О. – аспірантка Інститут агроекології і природокористування НААН

агротуристичної діяльності, що також ускладнює процедуру його становлення, як виду господарської й туристичної діяльності на території України.

Опираючись на власні багаторічні дослідження, ми дійшли висновку, що **агротуризм** - різновид сільського туризму, який організовується виключно в сільській місцевості, в межах діючого особистого селянського господарства і може виступати у двох формах:

- активній – пішохідні та кінні прогулянки, полювання, риболовля, збір лікарських рослин, грибів, ягід, участь у сільськогосподарських роботах (насадження сільськогосподарських культур, їх обробка, збір урожаю, догляд за тваринами, участь у їх годуванні, випасанні тощо), організація тематичних (фольклорних) вечорів чи фестивалів;

- пасивній - знайомство з побутом, культурою, звичаями як регіону, так і сільської родини, в якій проживає турист, спостереження за роботою селян, споживання страв традиційної кухні тощо [1].

Виходячи із сутності та призначення, агротуризм покликаний сприяти активізації сільськогосподарської діяльності. Його можна віднести до практично еколого-безпечного виду туристичної діяльності, який дозволяє зберігати природну та культурно-історичну спадщину, забезпечувати екологічну просвіту, добробут і здоров'я як сільських жителів, так і самих екскурсантів, а також зумовлює перехід до органічного землеробства та вирощення екологічно чистої продукції.

Агротуризм в першу чергу ставить собі за мету пропонування продуктів і надання якісних послуг. Створюваний продукт повинен задовольняти потреби та цілі споживачів, бути повторюваним й доступним, а також відповідати існуючим нормативам і стандартам якості [2].

Організація агротуристичної діяльності невід'ємно пов'язана із функціонуванням особистих селянських господарств та агросадіб.

Приймаючи туристів, селяни мають можливість (в умовах економічної кризи та масового безробіття) реалізувати вирощену продукцію одразу ж на місці і не лише як сільськогосподарську сировину, а у вигляді продуктів харчування.

Таблиця 1

Цілі агротуристів

№	Цілі агротуристів	Зміст цілей
1	Природо-пізнавальна	- проведення активної діяльності в сільській місцевості (риболовля, мисливство, збиральництво, бджільництво тощо); - освоєння нових видів діяльності (їзда верхи на конях, вирощування сільськогосподарської продукції, догляд за тваринами); - знайомство з рідкісними (або реліктовими) видами флори та фауни тощо.
2	Гастрономічна	- можливість харчування та купування екологічно чистої сільськогосподарської продукції; - знайомство з особливостями приготування традиційних страв.
3	Історико-культурна	- вивчення місцевої культури, традицій, побуту, звичаїв; - відвідування історико-культурних об'єктів та пам'яток.
4	Соціально-психологічна	- відновлення психологічного стану шляхом тісного контакту з природним середовищем; - комфортні умови проживання на чистому повітря, в тиші та спокої.
5	Рекреаційна	- відпочинок на природі (не рідко поблизу розташовані заповідні території, місця з мінеральними водами, лікувальними грязями тощо); - оздоровлення.

Переважає більшість туристів користуються послугами харчування і особливо полюбляють страви регіональної кухні (досить часто це є однією із цілей поїздки та відпочинку на селі).

Зважаючи на це, важливе місце посідає саме екологічна безпечність сільськогосподарської продукції, її якість, а отже і значення агротуристичної діяльності на шляху до запровадження екологічно чистого виробництва.

Гарантом якості продукції можуть стати результати систематичних агроекологічних досліджень та моніторингу за станом основних компонентів агроєкосистем.

Однак на разі практично відсутня достовірна інформація щодо якості ґрунтів, рослинної продукції, питної води, санітарного стану присадибних земельних ділянок особистих селянських господарств, які надають послуги в сфері аграрного туризму.

Технології вирощування сільськогосподарської продукції, які використовуються сільським населенням на жаль не дозволяють отримати продукцію, яка б відповідала медико-біологічним вимогам та стандартам якості, а відсутність належного контролю за технологічними процесами сільськогосподарської діяльності лише посилюють негативні наслідки для агроєкосистем, погіршуючи умови проживання і здоров'я населення.

Виходячи з цього, необхідним є визначення придатності сільськогосподарських земель для вирощування екологічно безпечної продукції та розвитку агротуристичної діяльності. Це можливо за рахунок:

- проведення агроєкологічних досліджень в межах особистих селянських господарств;
- переходу до альтернативного землеробства (біологічне, органічне);
- мінімізації використання засобів хімічного захисту рослин і мінеральних добрив (перевагу віддавати органічним добривам);
- екологічної паспортизації й категоризації агросадиб та присадибних земельних ділянок.

На державному рівні сьогодні практично відсутні стимулюючі фактори, які б пришвидшили реалізацію вище згаданих заходів. Відносно самих селян та власників агросадиб, то самотужки вони не готові поки що замовляти проведення експертних оцінок, аудиту чи подібних досліджень. Це зумовлено рядом факторів, одним із яких є висока цінова політика.

Окремим аспектом забезпечення якості вирощеної продукції та послуг необхідно виділити проведення екологічної паспортизації агросадиб та їх категоризації, у відповідності до існуючих національних і міжнародних стандартів.

Екологічний паспорт агросадиби повинен в першу чергу містити інформацію про:

- екологічність сільськогосподарської продукції, що виробляється на присадибній земельній ділянці та йде на споживання відпочиваючих;

- використання водних ресурсів (об'єми в розрахунку на 1 особу, обсяги скидів забруднювальних речовин, які мають бути зведені до мінімуму, характер забруднень, ефективність їх ліквідації);

- поводження з відходами (кількість накопичених та утилізованих відходів, місця їх складування);

- стан земельних ресурсів (площа присадибної земельної ділянки, характеристика посівів та сільськогосподарських культур, забрудненість ґрунтів, використання засобів хімічного захисту рослин, мінеральних добрив тощо);

- природоохоронні заходи, які проводяться власниками садиб тощо [3 ,4].

Запровадження екологічної паспортизації в сферу агротуризму має стати одним із першочергових завдань на державному і регіональному рівнях. На основі нормативної документації можливо не лише попередити й мінімізувати шкоду, завдану довкіллю, але й забезпечити належний рівень якості продукції та, власне, самих послуг.

Агросадиби, які пройшли екологічну паспортизацію та отримали відповідний сертифікат, в першу чергу гарантують високу якість послуг та охочіше відвідуються екологічно свідомими туристами.

Введення у практику системи екологічної паспортизації й категоризації дозволить власникам агросадиб і особистих селянських господарств:

- підвищити конкурентноздатність на ринку агротуристичних послуг;

- розширити обсяги вироблення екологічно чистої продукції;

- збільшити число відпочиваючих в садибах;

- отримати більше прибутків;

- підвищити екологічну свідомість та культуру тощо.

Підсумовуючи вище сказане, управління якістю продукції та послуг в сфері аграрного туризму є провідним та, на жаль, не вирішеним завданням. А тому, на порядку денному повинно стояти питання щодо забезпечення якісного відпочинку та оздоровлення людини в сільських регіонах з екологічно сприятливими умовами, однак з найменшим (практично відсутнім) впливом на довкілля.

Бібліографія

1. Бабікова К.О. **Агротуризм як фактор збалансованого розвитку сільських територій** / К.О. Бабікова, В.М. Ісаєнко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія збалансованого розвитку агроєкосистем України». – К.: ДІА. – 2013. – С. 13–14.
2. Ісаєнко В.М. **Сучасний стан та перспективи розвитку агротуризму на селітебних територіях України** / В.М. Ісаєнко, К.О. Бабікова // Агроєкологічний журнал : Науково-теоретичний журнал. - 2012. - № 2. - С. 101–103.
3. Babikova K. **Prospects and priority of resource saving technologies as constituent of farmstead environmental certification** / K. Babikova, K. Nikolaev, V. Isaenko // 8th International Green Energy Conference. – NAU, June 17-19, 2013. p. 299–302.
4. Бабікова К.О. **Нормативні засади агротуристичної діяльності в контексті збалансованого розвитку** / К.О. Бабікова, К.Д. Ніколаєв, В.М. Ісаєнко // Таврійський науковий вісник, випуск 82. – Херсон. – 2012. – С. – 149 – 155.

Рецензент: д.е.н., професор Стельмащук А.М.

УДК 639.1:639.2/.3(477.82)

Б. І. КОЛІСНИК
Н. П. ПАВЛЮК

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК МИСЛИВСЬКОГО ТА РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНУ

У статті досліджено основні тенденції формування та розвитку мисливського та рибного господарства, проаналізовано стан мисливських господарств регіону, досліджено динаміку виловів риби та виробництва продукції аквакультури регіону. Авторами запропоновано ряд рекомендацій, щодо поліпшення становища аквакультури та мисливства регіону.

© Колісник Б.І. - к.е.н., Волинське обласне управління лісового та мисливського господарства;

© Павлюк Н.П. – асистент Національного університету водного господарства